

Chronický únavový syndrom

Chronic fatigue syndrome

Holeček V.¹, Rokyta R.²

¹Mulačova nemocnice, Oddělení klinické biochemie, Plzeň

²Univerzita Karlova, 3. lékařská fakulta, Ústav normální, patologické a klinické fyziologie, Praha

SOUHRN

Chronický únavový syndrom (CFS – chronic fatigue syndrome) je onemocnění, které trvá u dospělých obvykle asi 6 měsíců a u dětí 3 měsíce. Další názvy jsou myalgia encephalomyelitis, postvirový imunitní syndrom, chronický únavový imunitní dysfunkční syndrom. Příčiny jsou biologické, genetické, infekční nebo psychologické. V článku je rozebrána historie chronického únavového syndromu, jeho epidemie a prevalence, klinický průběh, patofyziologie, diagnostika, terapie, prognóza a ekonomie.

Klíčová slova: chronický únavový syndrom, patofyziologie, klinika, diagnostika a terapie

SUMMARY

Chronic fatigue syndrome – CFS is a disease that lasts about 6 months in adults and in children three months. Other names are myalgia encephalomyelitis, postviral immune syndrome, chronic fatigue immune dysfunction syndrome. The reasons are biological, genetical, infectious or psychological. The paper discusses the history of chronic fatigue syndrome, epidemiology and its prevalence, clinical course, pathophysiology, diagnosis, therapy and prognosis, and also economics.

Key words: chronic fatigue syndrome, pathophysiology, clinical features, diagnosis and therapy

HISTORIE

Název *chronic fatigue syndrome* v lékařské literatuře byl poprvé použit v roce 1987 pro popis podmínek u „chronického aktivního syndromu Epsteina-Barrové“. Již předtím byly popsány případy, které mohly odpovídat chronickému únavovému syndromu. Ale až v roce 2006 národní edukační program v USA informoval o skutečném onemocnění CFS.

U mnoha nemocných lze nalézt stopy po proběhlé nebo probíhající infekci, ovšem CFS zřejmě není virového původu. Zpočátku se jednalo zejména o nález virus Epsteina-Barrové (EBV), pracovní teorií tedy bylo, že chronický únavový syndrom je vlastně chronickou mononukleózou. Později se však ukázalo, že nejde o nález specifický, u nemocných se nacházejí i další viry, typicky lidské herpesviry HHV-1 a HHV-2 (syn. herpes simplex virus 1 a 2), HHV-6 a HHV-7, z retrovirů pak HTLV – virus lidské T-buněčné leukemie. V ohnisku zájmu se však neocitly jen viry, studují se i asociace CFS s infekcemi boreliemi, brucelami či jinými mikroorganismy. V roce 2009 Judy Mikovits objevila asociaci CFS s virem XMRV, asociaci navíc nahrává to, že vir prokázala jen u velmi malého počtu zdravých lidí.

ALTERNATIVNÍ NÁZVY

Chronický únavový syndrom má zhruba 30 více či méně synonymních názvů, které mohou vyjadřovat např. vztah k místu četnějšího výskytu nebo vztah k výraznějšímu klinickému či laboratornímu nález. Lze se setkat s následujícími alternativními názvy:

- chronic fatigue and immune dysfunction syndrom (CFDIS) – syndrom chronické únavy a porušené funkce imunity
- islandská nemoc
- Royal Free disease
- syndrom války v Perském zálivu
- fibromyalgie
- epidemická neuromyastenie
- myalgická encefalitida
- myalgická encefalomyelitida
- postviral fatigue syndrom (PFS) – povirový únavový syndrom
- postinfection fatigue syndrom (PISF) – postinfekční únavový syndrom
- sedmiletá chřipka

EPIDEMIOLOGIE A PREVALENCE

V roce 2003 bylo publikováno až 3000 případů CFS na každých 100 000 dospělých. Rozdíl je způsoben odlišnými definicemi CFS, podle kterých byli pacienti klasifikováni, a rozdílnou metodologií, kdy byly vyřazeny možné alternativní diagnózy.

Center for Disease Control uvádí, že více než 1 milion Američanů má CFS a přibližně 80 % případů je nediodagnostikováno. Podle National Health Service přibližně 250 000 lidí v UK je postiženo touto nemocí.

Etiologie CFS není známá. Většina CFS začíná náhle, obvykle je provázána jakoby chřipkou. Je ovšem známo, že zde roli hraje vznik velkého množství volných radikálů (Kennedy, 2005). 8-iso-prostaglandin-F (2alfa) isoprostany jsou produkty volných radikálů. Symptomy chronického únavového syndromu pozitivně korelují s hladinou isoprostanů, resp.